

بازخوانی پرونده رضاشاه

بررسی و مستند ۵ اقدام مهم رضاشاه

گروه تحقیق

مؤسسه فرهنگی هنری قدر ولایت

مؤسسه فرهنگی هنری قدر ولایت

عنوان و نام پدیدآور	بازخوانی پرونده رضاشاه: بررسی مسئله ۵ اقدام رضاشاه/گروه تحقیق مؤسسه فرهنگی هنری قدر ولایت.
مشخصات نشر	تهران: موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۲۷۲ص: (مصور) (بخشی رنگی)، نقشه، نمونه.
شابک	978-964-495-666-9.
وضعیت فهرست نویسی	فها:
پنداشت	کتابنامه: ص. ۲۷۲- ۲۷۵، همچنان به صورت زیرنویس.
عنوان دیگر	بررسی مسئله ۵ اقدام رضاشاه
موضوع	رضا پهلوی، شاه ایران، ۱۲۵۷ - ۱۳۲۳.
موضوع	Reza Pahlavi, King of Iran:
موضوع	ایران -- تاریخ -- پهلوی، ۱۲۰۲ - ۱۳۲۰
	Iran -- History -- Pahlavi, 1925 - 1941
	ایران -- سیاست و حکومت -- ۱۲۰۲ - ۱۳۲۰
	Iran -- Politics and government -- 1925 - 1941
شماره افزوده	موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت
رده بندی کنگره	DSR1۷۸۸:
رده بندی دهیسی	۹۵۵/۰۸۲۲:
شماره کتابشناسی ملی	۸۵۳۴۷۸۹:
اطلاعات رگرورد کتابشناسی	فها:

بازخوانی پرونده رضاشاه

بررسی مسئله ۵ اقدام مهم رضاشاه

تألیف: موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت

ناشر: موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت

نوبت چاپ: چهارم ۱۴۰۲ // شمارگان: ۲۰۰ جلد

حروفچینی: ظریفیان // لیتوگرافی: سحر // چاپ و صحافی: قدرولایت (دبیچیتال)

طرح جلد: امیر خلیلی فرد

قیمت ۸۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹-۶۶۶-۴۹۵-۹۶۴-۹۷۸

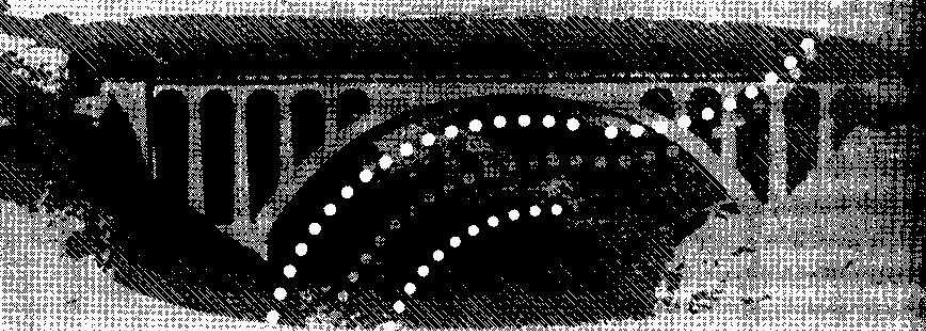
دفتر توزیع و پخش: خیابان پاستور - خیابان ۱۲ فروردین جنوبی - کوچه خاگانی پلاک ۸

تلفن: ۶۶۴۶۹۵۸-۶۶۴۱۱۵۱-۶۶۴۷۰۲۰۵

نشانی پایگاه اینترنتی: www.ghadr110.ir نشانی پست الکترونیکی: info@ghadr110.ir

کلیه حقوق محفوظ و مخصوص ناشر است

این کتاب با کاغذ حمایتی چاپ شده است

فهرست مطالب

پیشگفتار..... ۹

فصل اول: ساخت راه آهن

۱۵

آیا ساخت راه آهن کارشناسی شده و طبق منافع ملی بوده است؟..... ۱۶

سابقه و پرونده راه آهن در ایران ۱۷

نقش دولت انگلیس در تأسیس راه آهن سراسری..... ۱۹

دو هدف سیاسی انگلیس در ساخت راه آهن..... ۲۳

کارشناسی نشدن راه آهن سراسری ۲۷

فصل دوم: ارتش نوین و متحدالشکل

۴۷

آیا ارتش نوین و آموزش دیده به طور واقعی محقق شد؟..... ۴۹

سابقه و وضعیت ارتش و نیروهای نظامی ایران قبل از کودتای

اسفند ۱۲۹۹..... ۴۹

جنگ های ایران و روس و علل شکست های ایران..... ۵۰

چرایی به سرانجام نرسیدن تلاش های امیرکبیر برای ایجاد ارتش واحد

و مقتدر ۵۴

تلاش های انگلیس برای ایجاد ارتش واحد..... ۵۵

شواهدی از ضعف و زبونی ارتش و نقش رضاشاه در آن!..... ۶۱

۱ - اختلاف درونی میان فرماندهان و آموزش و تجهیزات آنان..... ۶۲

۲ - فساد مالی و اداری شدید در ارتش ۶۳

- ۳- شکنندگی و بی‌برنامه بودن ارتش..... ۶۵
- ۴- حرکات ناشیانه ارتش و سواد ناکافی و سطحی رضاخان در نظامی‌گری..... ۶۸
- ۵- نفوذ قدرت‌های خارجی و مستشاران انگلیسی در ارتش..... ۷۰
- عملکرد ارتش رضاشاه در شهریور ۱۳۲۰..... ۷۰
- اسناد وزارت خارجه آمریکا و ارتش رضاشاه..... ۸۵
- جدا شدن بخش‌هایی از کشور در دوره رضاشاه با وجود ارتش!!..... ۸۹
- آراء ارتش ایران رفت..... ۹۰
- دشت ناامید رفت..... ۹۱
- اروند رفت..... ۹۱
- این تپه و آن تپه مهم نیست!!..... ۹۳
- پرونده اصلی پیمان سعدآباد..... ۹۶
- قصه فیروزه و واگذاری آن به شوروی!..... ۹۷
- فصل سوم: امنیت و سرکوب گردنکش‌ها**..... ۱۰۱
- آیا امنیت پایدار و براساس منافع ملی ایجاد شد؟..... ۱۰۳
- آنچه در مسیر امنیت شخصی شاه بر ملت گذشت؟..... ۱۰۵
- ۱- ماهیت نهضت جنگل و قیام خیابانی..... ۱۰۶
- ۲- ماهیت حکومت شیخ خزعل و معامله با رضاخان..... ۱۰۷
- ۳- عشایر و سیاست سرکوب و تخته قاپو کردن آنان..... ۱۰۹
- چند خاطره از واقعیت‌های تلخ رفتار نظامیان با عشایر..... ۱۱۷
- توله‌های خود را با شیر زنان عشایر بزرگ می‌کرد!!..... ۱۱۹
- یک مرغ برای من، یک مرغ برای اسیم!!..... ۱۲۰
- تصرف و تملک املاک سرسبز و اموال ایلات توسط رضاشاه!..... ۱۲۱
- شهربانی رضاشاه و سرکوب نخبگان و عموم مردم..... ۱۲۶
- وقتی که مأمور سانسور کم‌سواد است!..... ۱۳۲
- شیوه اقرار گرفتن از متهمان..... ۱۳۷

۱۴۳.....	ماهیت اقتدار و قاطعیت رضاشاه و نتایج آن
۱۴۳.....	معنای اقتدار، قاطعیت و تفاوت آنها با استبداد
۱۴۴.....	نوع اقتدار و قاطعیت رضاشاه
۱۴۵.....	۱ - قانون گریزی و بی انضباطی در برابر قوانین موضوعه کشور
۱۵۵.....	۲ - دخالت در انتخابات مجلس شورای ملی
۱۶۳.....	انتخاباتی که «شعر» بود
۱۶۴.....	اعتراض مردم به انتخابات فرمایشی
۱۶۵.....	اول رضایت دربار و رشوه، بعد انتخاب!
۱۶۸.....	مهر پلاستیکی
۱۷۰.....	دزدیدن مدرس، شجاعت و زرنگی بود یا ترس و وحشت؟
۱۷۴.....	۳ - دخالت گسترده در قوه قضائیه (عدلیه)
۱۷۹.....	۴ - یک دزد به جای همه دزدان
۱۹۷.....	زمین خواری رضاشاه
۲۰۰.....	سرقت جواهرات سلطنتی
۲۰۵.....	سرقت درآمد کشور از سهم قرارداد نفت دری
۲۱۳.....	آیا قطع رابطه با آمریکا و فرانسه، نشانه قدرت رضاشاه بود؟
۲۱۸.....	علت قطع رابطه‌ها، مستقل نشان دادن خود!
۲۱۹.....	قطع رابطه با آمریکا
۲۲۰.....	قطع رابطه با فرانسه
۲۳۰.....	تیرگی دوباره روابط ایران و آمریکا
۲۲۳.....	رفتار و برخورد دون شأن با افراد عالی رتبه سیاسی تا افراد ضعیف!
۲۳۵.....	فصل پنجم: نوسازی و مدرنیزاسیون ایران
۲۳۷.....	تعریف و شرایط مدرنیزاسیون و میزان تحقق آن در دوره رضاشاه
۲۴۱.....	۱ - شهرسازی و معماری و نوسازی شهرها
۲۴۸.....	۲ - وضعیت معیشتی، مشکلات نان و بحران آن
۲۵۰.....	اوضاع نامناسب کشاورزان

- بحران نان ۲۵۵
- ۳ - ساختار اداری ۲۶۰
- ۳/۱ - تضعیف نهادهای مدنی ۲۶۴
- ۳/۲ - گسترش تعارضات فرهنگی ۲۶۵
- ۳/۳ - کنار زدن روحانیت و موازین شرعی از امور حقوقی و قضائی
و آموزشی ۲۶۵
- ۴ - صنایع و کارخانجات ۲۶۸
- دستگیری کارگران ماهر ابریشمبافی یزد و انتقال اجباری آنها به
کارخانه نساجی رضاشاه!! ۲۷۵
- ۵ - آموزش، فرهنگ و اندیشه ۲۷۸
- برآورد تلفات جنایت مسجد گوهرشاد از سوی انگلیسی‌ها ۲۸۴
- منابع و مأخذ: ۲۹۱

پیشگفتار

ثبت و ضبط وقایع تاریخی و حوادث دوره‌هایی که بر ملت‌ها گذشته است، برای سرگرمی و خواندن در دوره‌می‌ها نیست، بلکه کسانی که گاه به قیمت جان خود یا تحمل خطرات بسیار، همت به نگارش و ثبت این وقایع و رخدادها می‌نمایند، اهداف روشنی دارند. تاریخ که معلم انسان‌هاست، به‌خاطر همین اهداف است که چنین جایگاهی پیدا کرده است. به وضوح می‌توان دو دستاورد ذیل را به‌عنوان بخشی از اهداف «تاریخ» و ثبت وقایع زشت و زیبا و تلخ و شیرین آن دانست:

۱ - ثبت وقایع و رخدادها و حوادث تاریخی ملت‌ها، ربط و اتصال بین نسل‌های یک ملت است. سرنوشت مشترکی که دوره‌های یک ملت را به هم متصل و مرتبط می‌کند در همین حوادث تاریخی و نقل آنها به نسل‌های بعدی است که شکل می‌گیرد. مفاهیم مشترکی در این دوره‌ها وجود دارد که ماهیت و هویت ملت را می‌سازند و حداقل بخش مهمی از این هویت هستند که بدون آن ملت، بی‌ریشه و بدون سابقه تاریخی شده و مورد تحمیل فرهنگی بیگانگان قرار می‌گیرد.

۲ - تمامی وقایع تاریخی در دل خود، حاوی تجربه‌ها و درس‌هایی است که از نسل واقع در آن وقایع، برای نسل‌های آتی ملت، ارث گذاشته می‌شوند. گاه این وقایع چنان بزرگ و عمیق هستند که برای بشریت حاوی تجربیات می‌باشند. شناخت این درس‌ها و تجربه‌ها با نقل و ثبت این رخدادها امکانپذیر است و لذا «تاریخ‌نگاری» یکی از الزامات برای بالندگی و پیشرفت ملت‌هاست.

این دو دستاورد کافی است تا متوجه شویم که چرا مسئله «تحریف تاریخ» ملت‌ها به‌ویژه ملت‌های باسابقه فرهنگی طولانی و برجسته و انگیزش‌آفرین، به‌عنوان یک راهکار استراتژیک در استعمار و سلطه بر ملت‌ها مطرح شده است.

«تحریف تاریخ» یعنی بریدن ارتباط بین نسل‌های یک ملت، یعنی آدرس غلط دادن به نسل‌های جدید برای گم شدن آنان، یعنی تاریک ساختن گذشته یک ملت و غبارآلود کردن فضای ذهنی فردی و جمعی عناصر مختلف ملت. و این نتایج ناشی از تحریف تاریخ، فضا را برای بیگانگان و سلطه‌طلبان آماده و باز می‌کند تا آنچه مورد نظرشان است، در ذهن و عمل ملت مورد تهاجم قرار دهند. در واقع با در اختیار گرفتن فکر و ذهن و هویت ملت، او را در جهت مورد نظر خود به کار و تلاش وامی‌دارند.

برای گریز از این حربه غیرخودی‌ها و بیگانگان و آشنایی درست و عمیق و بصیرت‌افزا با فراز و نشیب‌های تاریخی خود، چند عنصر مهم را بایستی مدنظر قرار داد و به‌خصوص تاریخ‌نگاران با توجه به این نکات، به ملت خود برای فهم درست و انگیزش صحیح رفتار خود برای آینده‌سازی و پیشرفت و تحول یاری برسانند.

اول: افرادی که دارای حب و بغض نسبت به جریان‌ها و حوادث تاریخی یا دوره‌های تاریخی هستند، نقل و ثبت آنها اعتبار جزء به جزء و کاملی ندارد. چه آنهایی که حوادث را می‌نگارند و چه آنانی که به صورت ادبیات در قالب رمان و داستان به نگارش وضعیت‌های اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و حوادث می‌پردازند اگر دارای گرایش مثبت یا منفی به این وضعیت‌ها و وقایع باشند، قطعاً نوشتار آنان دارای بخش‌های بی‌واقعیت یا افراط و تفریط خواهد بود که متخصصان صادق می‌توانند سره را از ناسره تشخیص و به پالایش آن اقدام نمایند. پس هر تاریخ‌نویسته‌ای نباید ملاک باشد. بلکه گرایش و صداقت و امکان خلط و جانب‌داری یا دشمنی نویسنده بایستی حتماً ملاحظه شود و معمولاً برآیند اینگونه نوشتارها با هم می‌توانند تا حدودی واقعیت‌ها را روشن کنند.

دوم: حاکمیت و نوع رژیمی که وقایع در آن رخ می‌دهند بسیار مهم است. در حکومت‌های فردی و رژیم‌های استبدادی که خواست یک نفر به وسیله نیروهای ارتش و شهربانی، تحمیل می‌شوند و انواع سانسورها و خشونت‌ها برای روزنامه‌ها و نویسندگان و گویندگان اعمال می‌شود، نمی‌توان انتظار نگارش واقعیت‌ها و حداقل همه واقعیت‌ها را داشت. حتی در اسناد و مدارک دولت‌هایی که پشتیبان چنین حاکمیت و رژیمی هستند نیز نمی‌توان همه حقیقت را یافت، مگر آنکه ده‌ها سال بگذرد و برخی اسناد محرمانه آنها مجوز انتشار پیدا کند.

غالباً در چنین فضایی حوادث و اقدامات با افراط و اغراق نقل می‌شوند و خوشامد فرد مستبد و حاکمیت استبدادی وی و حمایت‌های دولت بیگانه، بر نگارش حوادث سایه می‌افکنند و راستی‌ها در میان کژی‌ها ناپیدا و گم می‌گردند. معمولاً پس از سقوط رژیم استبدادی و حاکمیت فردی، خاطره‌ها و نوشته‌هایی منتشر می‌شوند که بیشتر می‌توانند در روشنگری واقعیت‌های آن دوره نقش آفرینی کنند.

به قول اقتصاددانان تعارض منافع می‌تواند نقش مهمی در عدم تعادل تصمیم‌گیری‌ها و اجرای آنها داشته باشد. در نقل حوادث و اقدامات و تحلیل آنها نیز این اصل می‌تواند در میزان واقع‌نگاری و سلامت نقل‌ها و روایت‌ها، ملاک باشد. سوم: زمینه‌هایی که در سال‌های بعد برای هر ملتی ممکن است پیش بیاید و اتفاق بیفتد که عناصری از داخل یا دولت‌هایی در خارج آن ملت، حاکمیت و جهت‌گیری و نظام آن ملت را نپسندیده و به دشمنی با آنان برخیزند. در چنین مواقعی آنان سعی می‌کنند برای نفی تفکر و حاکمیت جدید، از رژیم گذشته و جریان آن تعریف و تمجید کنند تا آنچه آن ملت به دست آورده را تخطئه و گذشته را بهتر و مطلوب‌تر جلوه دهند. این ترفند خصوصاً برای نوجوانان و جوانان که دورنمای روشنی از گذشته کشور نداشته‌اند بسیار آسیب‌رسان و زیان‌بار است. ملت ایران هر سه ملاحظه و جریان تاریخ‌نگاری را در دوره جمهوری اسلامی تجربه کرده است. ملت ایران با انگیزه الهی و تحت رهبری مرجع عالیقدر دینی

خود توانست یک رژیم تا دندان مسلح و در تمام امور وابسته به استکبار جهانی مخصوصاً آمریکا را، سرنگون ساخته و نظام مردم‌سالار دینی بی‌نظیری در ساختار و محتوا، را با رأی خود انتخاب و برقرار سازد. اینک روشنفکرانی که سر در آخور غرب دارند و به عیش و نوش دوران پهلوی انس داشته و به سکولاریسم خو گرفته بودند و نیز رسانه‌ها و شخصیت‌ها و دشمنان انقلاب اسلامی از آمریکا و اروپا و تفکر وهابیت، دست به تاریخ‌سازی زده‌اند تا فاسدترین چهره‌های استبداد و خائن‌ترین رژیم شاهنشاهی یعنی «پهلوی» را تطهیر کنند و بدینوسیله نورانیت و جذابیت انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی را خدشه‌دار کنند و بگویند «آن دوران بهتر بود!»

در کنار این تلاش گسترده برای تحریف تاریخ و «تاریخ‌سازی» جعلی، چاپ و انتشار مجدد برخی مکتوبات آن دوره که تحت فشار و سانسور شدید خالی از واقعیت‌ها و در تمجید اغراق‌آمیز و فاقد حقیقت، نگاشته شده بودند، در دستور کار قرار می‌گیرد، حجم انبوه خاطره‌نگاری‌ها، حکایت از تلاش این وابستگان به سرهم کردن وقایعی دارد که خروجی آن تعریف از پهلوی و پیشرفت‌های آن می‌باشد. کم‌کاری و غفلت عناصر خودی از طرح واقعیت‌های دوران سیاه وابستگی و فساد پهلوی، خصوصاً پهلوی اول که با کودتای انگلیسی بر سر کار آمد و با قساوت و خشونت و حرص عجیب و انگشت‌نما، مدت ۲۰ سال بر گردۀ این ملت سوار شد، کُشت، نابود کرد، دزدید و آخرالامر فرار را بر قرار ترجیح داد و نکبت دنیا و آخرت را بر خود هموار ساخت، زمینه را برای این «تاریخ‌سازی جعلی» و تطهیر چهره کریه و قسی آنان بیشتر فراهم نمود.

غفلت و ضعف در تبلیغات و کار روی تاریخ معاصر، جوانان را در معرض آسیب‌های ناآگاهی از وضعیت گذشته قرار داده است.

حالا در گوشه و کنار، در دانشگاه‌ها و گاه در میان عوام، نشانه‌هایی از تطهیر فساد و تاریخ‌سازی جعلی دیده می‌شود. نقل‌های غیرمستند، تعریف‌های

بی‌واقعیت، شاهکارهای دروغین و شاخ و برگ یافته، اقدامات رنگ و لعاب ملی خورده، خیانت‌هایی که در پوشش خدمت عرضه شده، و... متأسفانه حکایت از هجمه سنگین دشمن به انقلاب اسلامی با طرح مجدد رژیم پهلوی می‌نماید و قطعاً آنان آن رژیم را به‌خاطر وابستگی تام و تمام به منافعشان تمجید می‌کنند و جمهوری اسلامی را به سبب استقلال واقعی و باج‌ندادن به زورگویی‌های آنان، تقبیح می‌کنند و چاره‌ای جز علم کردن چهره‌های فاسد و خونخوار رضاشاه و محمدرضا و وابستگان آنها ندارند و برای مقبول افتادن در میان مردم به نقل‌های غیرواقعی و تحریف حوادث و تحلیل‌های غلط روی می‌آورند.

خوشبختانه در میان انبوه نوشته‌های مورخان و نویسندگان حاضر در دوره رضاشاه و محمدرضا و خاطره‌هایی که از نزدیکان آنان منتشر شده است و همچنین در میان اسناد و مدارکی که بعدها از سوی وزارت خارجه و سرویس‌های اطلاعاتی کشورهای حامی رژیم پهلوی منتشر یافته، اطلاعاتی وجود دارد که بازخوانی و بازیابی آنها، حقایق بسیاری از حوادث و رخدادهای اقدامات آن دوره را آشکار می‌سازد. این مدارک و مستندات بایستی به اشکال مختلف، از کار پژوهشی تا داستان و رمان و شعر و فیلم، بازگویی شوند تا نسل‌های قدیمی رفتار فراموشی و خطای محاسباتی نشوند و نسل‌های جدید و جوان نیز با بصیرت و آگاهی، از فتنه‌های «تاریخ‌سازی جعلی» عبور کنند و اعتقادشان به نظام مقدس ولایی خود و دستاوردهای عظیم و بی‌نظیر آن با وجود همه دشمنی‌ها، راسخ‌تر و باورشان عمیق‌تر گردد.

این نوشته نیز با چنین هدفی از میان هزاران صفحه مدرک و سند و خاطره و تحلیل، آنچه واقعیت و حقیقت است را در خصوص پنج موضوع مهم - که بیشتر در افواه مرور می‌شود و دشمنان نسبت به القاء آنها تلاش نشان می‌دهند - استخراج نموده و ارائه کرده است. اگرچه عموم ملت می‌توانند از این بازخوانی پرونده رضاشاه در پنج موضوع مهم استفاده نمایند، لیکن بیشتر نسل جوان مخاطبند. چرا

که تاریخ‌سازی جعلی نیز بیشتر آنان را هدف قرار داده است.

مؤسسه فرهنگی هنری قدر ولایت

www.ketab.ir